

Intrarea propriu-zisă a României în Primul Război Mondial

Arhiducele Franz Ferdinand, printul mostenitor al Austro – Ungariei și soția sa, Sofia de Hohenberg, sosiți în Bosnia cu ocazia manevrelor de vară ale armatei austro-ungare, pe timpul desfasurării ceremoniei de primire ce a avut loc la primăria orașului Sarajevo, au fost asasinati de către Gavrilo Princip, nationalist sârb, (“Atentatul de la Sarajevo”), pretext folosit de Puterile Centrale pentru declansarea primului război mondial.

Războiul României declarat în vara anului 1916, pentru eliberarea provinciilor istorice românești – Ardealul, Banatul, Crisana, Maramureșul și Bucovina – de sub cîmpul monarhiei dualiste austro – ungare, ca război just, național, a fost purtat de întregul popor român. Mobilizarea decretată în seara zilei de 14/27 august 1916, cînd s-a trimis la Viena *declarația de război* a României către Austro – Ungaria, a fost însoțită de un entuziasm de nedescris. Chiar în noaptea decretării mobilizării, conform planului de operațiuni, dinaintea stabilit, trupele române de acoperire au trecut Munții Carpați, înainte de a intra în zona muntoasă de la Dorna și pînă la Orsova.

Cu puțin timp înainte de data amintită mai sus România a primit un ultimatum din partea Antantei: ori intram în război de partea sa, ori eram considerați inamici și, implicit, atacați.

Pentru a permite României o intrare ușoară, Antanta a hotărât să atace frontul Bulgaro-german din sudul României pentru a-i permite acesteia să atace Austro-Ungaria. S-a hotărât pentru data de 4 august începerea ofensivei Rusiei în Sud. Întârzierea generalului Sarrail, care a amânat data atacului pentru 18 aceeași lună a permis bulgarilor să înceapă ei atacul pe data de 17. Armata Rusiei a fost prinsă concentrată pe centru, pregătită de mars, cu flancurile descoperite.

România, presată, a declarat pe data de 28 război Austro-Ungariei, trecînd în aceeași zi peste Carpați. Primirea ei în rândurile Antantei a fost triumfală. Referitor la aceasta, Generalul Vasile Rudeanu zicea:

Stirea intrării României în război a produs la Paris și în întreaga Franță o impresie foarte favorabilă țării și poporului român. Îndeosebi la Paris a fost un adevărat entuziasm. Guvernul francez, dar mai cu seamă presedintele Briand, privit ca autorul principal al intervenției României în război, erau laudati.

În Anglia, intrarea României în Război a provocat, de asemenea, o vie simpatie față de țară și poporul nostru. Guvernul, și îndeosebi ministrul de externe, Sir Grey, era multumit. Făcea excepție Lloyd George, care prin vorbă și scris își arătase mereu îngrijorarea sa asupra soartei României, aruncată în război fără să se fi prevăzut și pregătit măsurile necesare spre a-i veni, la nevoie, în ajutor.

În Anglia, mulți erau mirati de intrarea noastră în război. Vorbind într-o zi cu corespondentul militar al ziarului “The Times”, acesta îmi zise că înainte de intrarea noastră în război, găsindu-se într-o zi în societate cu ministrul Olandei, Swinderen, zvonurile despre intrarea României în război erau cu totul nereserioase.”

România a mobilizat pe cîmpul din Transilvania 235 batalioane de infanterie, 58 escadroane de cavalerie și 215 baterii de artilerie, totalizînd 362.000 oameni. Fortele Puterilor Centrale se cifrau la 50 ½ batalioane, 7 ½ escadroane și 25 baterii, efectivele ridicîndu-se la aproximativ 35.000 oameni. Acest raport de forțe, deosebit de favorabil României (10,3/1) la începutul campaniei, avea să se modifice substanțial odată cu trimiterea unor puternice forțe germane și austro-ungare pe frontul transilvănean precum și prin retragerea unor divizii române care au fost mutate pe frontul din Dobrogea, după declansarea ofensivei bulgaro-germano-turce.

Această ofensivă a surprins România slab sprijinită de puterile Antantei. Generalul Sarrail nu a sprijinit armata română, după cum i s-a ordonat de la comandament, de către generalul șef Joffre, datorită unor neînțelegeri mai vechi între acestia. După înfrîngerea suferită de armata română la Turtucaia, generalul-șef Joffre promite trimiterea a trei noi divizii ruse. În realitate, la începutul lunii septembrie 1916, pe frontul din Dobrogea a fost trimisă numai Divizia 115 infanterie rusă. Abia între 9-19 octombrie aveau să mai sosească alte două mari unități ruse: Divizia 3 trăgători și Divizia 8 cavalerie.

La 14 septembrie presedintele Brătianu zicea într-o telegramă: “Efectul intrării noastre în acțiune a fost distrus moralmente și în mare parte aceasta se datorește inertiei și lipsei de coeziune a unei unități de

ansamblu, ceea ce a dat îndrăzneală bulgarilor, a redat curaj ungarilor și a permis germanilor să deplaseze trupe și să-și manifeste încă o dată superioritatea organizării lor.”

După o lună și jumătate de activitate a României, luptele se desfășurau în special în sectorul Vardarului și al Strumei. Erau lupte scrute și sângeroase, armata bulgară opunând o mare rezistentă. În Dobrogea bulgarii, după ce opriseră câțva timp ofensiva, au reluat-o cu toată energia de care erau în stare. Se presupunea că forțele armate inamice din balcani atingeau 400.000 combatanți. Se cunoștea forța naturală a frontului de pe Vardar, sporită prin fortificații executate și continuu perfectionate.

Astfel, la mijlocul lunii octombrie, România s-a aflat într-o situație delicată, slab sprijinită de Rusia și neputând fi ajutată direct de către Franța sau Anglia.

În scurt timp de la intrarea României în război, armatele române au izgonit armatele austro-ungare din Brașov, Făgăraș, Sfântu Gheorghe și din alte localități ajungând până în apropierea Sibiului și Sighisoarei.

Planul de operațiuni, aprobat de conducătorii statului român, își fixa ca obiectiv strategic al forțelor armate române zdrobirea forțelor de rezistență austro-ungare în Transilvania și înaintea rapidă în Câmpia ungara, ceea ce permitea o scurtare simțitoare a frontului românesc, inițial pe toți Carpații, o joncțiune cu armatele ruse, cu repercusiuni dintre cele mai grave pentru armatele Puterilor Centrale.

Declarația de război a României neașteptată de către Puterile Centrale, ca și înaintea fulgerătoare a armatelor sale în Transilvania a constituit un ajutor de mare pret francezilor, unde la Verdun armatele germane erau într-o puternică ofensivă. Neputând rezista singure împotriva trupelor române, unitățile austro-ungare pe frontul din Transilvania au fost întărite cu puternice divizii germane, aproape 40, scoase de pe frontul de vest.

Dar ofensiva victorioasă a armatelor române a fost oprită. Aceasta din cauza aliaților României – Marile Puteri, Rusia, Franța, Anglia și Italia, care nu și-au respectat obligațiile asumate cu ocazia încheierii, în august 1916, a convenției militare cu guvernul român. În primul rând, în profida obligațiilor semnate și de seful Statului Major al armatelor imperiale ruse, Alexeev, ofensiva pe frontul rusesc a armatelor țariste conduse de generalul Brussilov nu a continuat cu vigoare, ceea ce a avut urmări dintre cele mai negative. Multe din unitățile militare ale Puterilor Centrale rămânând disponibile, de pe acest front, au fost aduse pe frontul român.

Starea populației din teritoriul ocupat de către Puterile Centrale era deosebit de grea. Comandamentul german a organizat jefuirea sistematică a bogățiilor țării și a populației. Autoritățile de ocupație au achiziționat întreaga producție de cereale, toate produsele alimentare și petrolifere. Numai pe căile ferate au fost scoase din țară 1 768 552 de tone produse petrolifere, 1 400 000 de capete de bovine, 4 600 000 de ovine etc.. La toate acestea se adăuga produse textile, piei ș.a.

În întreprinderile industriale, care fuseseră militarizate, s-a introdus un adevărat regim de muncă forțată, iar țărani erau jefuiți de cereale, vite, erau siliti să lucreze pe moșii în favoarea ocupanților; în timp ce populația primea, pe baza de cartela, rații de hrană cu totul neîndeștătoare, produsele jefuite erau transportate în Germania.

În vara anului 1917, în cadrul planului general de ofensivă a Antantei, armatele române, refacute și înzestrate cu aportul tehnic și militar al Franței și Angliei, au pornit de pe frontul din Moldova, împreună cu armatele ruse, o contraofensivă puternică, menită să împiedice încercarea comandamentului armatei germane de a sparge frontul româno-rus, de a ocupa întreaga Moldova și de a-și croi drum spre Ucraina.

Luptele din vara anului 1917 s-au încheiat cu înfrângerea trupelor Puterilor Centrale pe frontul din Moldova. Principalul factor în obținerea acestei victorii i-a constituit vitejia soldaților români, care au luptat cu eroism, animați de dorința de a împiedica ocuparea întregului teritoriu al țării, de a-și elibera căminele cotropite.

României i-a fost impus de către Puterile Centrale la 28 noiembrie / 9 decembrie 1917 un armistitiu provizoriu. Găsindu-se cu armatele sale singură în “triunghiul morții”, întrucât de jur împrejurul țării care mai rămăsese liberă, în Moldova, se aflau unități ale Puterilor Centrale, forțe armate deosebit de puternice și fiind parazitate de aliații săi din Antanta, cu care încheiase tratate, România a fost pusă în imposibilitate să facă altceva decât să trateze forțat cu inamicul și să semneze la 20 februarie / 8 martie 1918 la Buftea un tratat preliminar de pace, care a stat la baza tratatului înrobitor de la Buftea – București din 24 aprilie / 7 mai 1918, tratat imperialist, prin care nu numai că i se răpăia importante teritorii și i se nega independența, dar Germania, mai ales, tindea să facă din România o colonie a sa. Se încerca să se anuleze

toate drepturile poporului român incluse în tratatele internaționale de la 1393 și pînă la Congresul de la Berlin din 1878.

Lucrarile Congresului au fost conduse de patriotul român Iancu Flondor, fost deputat român în parlamentul de la Viena. El a propus motiunea prin care se hotara: "Unirea neconditionata și pentru vecie a Bucovinei în vechile ei hotare ... cu regatul României". Aceasta motiune a fost sprijinita de reprezentantii Consiliilor minoritatilor nationale din aceasta provincie.

În ultimele luni ale anului 1918 cei peste 3 milioane de români din partile Ardealului, Banatului, Crisanei și Maramuresului, sub conducerea Consiliului National Central Român de la Arad, hotarasc a tine o mare adunare nationala cu caracter plebiscitar, constituit, la Alba Iulia, pe ziua de 1 decembrie 1918. Adunarea de la Alba Iulia, ca semn al marelui act de reunire a tarilor române, sub Mihai Viteazul, este bine pregatita. În toate localitatile Transilvaniei, românii se întrunesc și își aleg împuternicitii delegati pe care îi investesc cu acte semnate de obstea satelor, pentru a se face clar și hotărît cunoscuta tuturor dorinta lor nestramutata de a se uni cu tara "muma". În acest fel la Alba Iulia, în ziua de 1 decembrie 1918, la marea adunare nationala constituanta sosesc 1 228 de delegati cu drept de vot deliberativ pe lînga o masa de peste 100 000 de români veniti din toate colturile Transilvaniei pentru a întari actul de unire. De remarcat ca din cei 1 228 de delegati, 150 erau reprezentanti de drept ai muncitorimii române, iar din cei peste 100 000 de participanti, peste 10 000 o formau muncitorii, care au venit cu pancarde și steaguri rosii de panglici tricolore, dovada a înaltului patriotism de care a fost animata dintotdeauna clasa noastra muncitoare. În cadrul Marii Adunari Constituante de la 1 decembrie 1918 s-a adoptat istorica "Declaratia de la Alba Iulia".

Unirea transilvaniei cu romania: În Transilvania, lupta pentru realizarea unirii cu patria-mama a tins sa se radicalizeze odata cu debutul primei conflagratii mondiale. Contactele cu cercurile oficiale de la Bucuresti s-au intensificat, iar Liga pentru unitatea politica a tuturor românilor a desfasurat o vie activitate în sprijinul idealului national. Intrarea trupelor române în Transilvania, în vara lui 1916, a fost salutata cu entuziasm de catre români. Numerosi tineri au cautat sa se înroleze în armata româna. Dupa retragerea unitatilor militare, urmare a necesitatilor campaniei de la sudul Dunarii, autoritatile maghiare au dezlantuit o campanie de reprimare a miscarii nationale românești. S-au facut rechizitiile, internari în lagare, s-a trecut la arestarea unor lideri politici, a fost suspendata presa româneasca, au fost închise și desfiintate scoli confesionale și elementare ale românilor. Multi români au fost înrolati cu forta în armata austro-ungara. În aceste conditii grele au avut loc, în ciuda interdictiilor pronuntate de guvernul Tisza, actiuni sociale și de protest, între 1916 și 1918, pe Valea Jiului, la Cluj, Oradea, Brasov, Timisoara. În conditiile înfrângerilor de pe front și a adâncirii crizei dualismului austro-ungar s-au produs, la finele anului 1917 și în 1918, demonstratii de strada și agitatie în unitatile militare. La 1 octombrie 1917 a reaparat ziarul "Adevarul". În ianuarie și în iunie 1918 au avut loc, în întreg Imperiul, puternice greve generale.

În acelasi timp, s-a desfasurat în strainatate, pe diferite cai, o vasta propaganda pentru sustinerea cauzei unitatii tuturor românilor, deoarece mai existau, înca, multi oameni politici occidentali, în S.U.A. și Marea Britanie, care cereau mentinerea Austro-Ungariei. Au actionat în acest sens, în Franta, Anglia, S.U.A., Italia, Suedia, între altii, Take Ionescu, Simion Mândrescu, Ioan Ursu, Constantin Angelescu, Vasile Lucaciu, V. Stoica. S-au publicat articole de presa și carti, au avut loc conferinte și manifestatii, s-au facut interventii în parlamente, s-au obtinut audiente pe lînga mari oameni politici. La 8 aprilie 1918 a avut loc la Roma, Congresul popoarelor asuprite din tmperiul Austro-Ungar, la care au participat din partea românilor Simion Mândrescu, dr. Nicolae Lupu, D. Draghicescu. G.G. Mironescu. S-a decis, astfel, continuarea luptei comune a popoarelor asuprite din dubla monarhie. La 3 octombrie 1918 s-a constituit la Paris, sub presedintia lui Take Ionescu, Consiliul National al Unitatii Românești, care publica ziarul "La Roumanie".

În toamna anului 1918, în conditiile prabusirii structurilor puterii imperiale, s-a desfasurat în Transilvania un puternic proces revolutionar, cu colaborarea tuturor fortelor sociale reprezentând populatia româneasca. Si-a reluat, astfel, activitatea Partidul National Român. Comitetul sau executiv reunit la Oradea a adoptat, la 29 septembrie/12 octombrie 1918, o declaratie ce proclama "independenta natiunii române" din cadrul dublei monarhii. În acelasi timp, au fost reluate și intensificate contactele cu Partidul Social Democrat. La 3/16 octombrie 1918, împaratul Carol I a facut ultima încercare de a salva monarhia aflata în plina dezagregare. El a lansat manifestul "Catre popoarele mele credincioase", în care propunea federalizarea Austro-Ungariei. Drept raspuns, deputatul român Alexandru Vaida-Voevod a citit

în parlamentul maghiar Declarația de independență a populației românești din Transilvania. S-au desfășurat, de asemenea, numeroase acțiuni pentru pace, pentru respectarea drepturilor și libertăților democratice, pentru realizarea unirii cu România.

Treptat, puterea locală a fost preluată de Consiliile românești, denumite Sfaturi, care au dispus de sprijinul militar al populației românești prin intermediul garzilor românești. Ele au organizat rezistența împotriva oricăror provocări ale fostelor autorități maghiare. La 30 octombrie/12 noiembrie 1918 s-a constituit Consiliul Național Român Central (C.N.R.) din care au făcut parte șase reprezentanți ai Partidului Național Român - Teodor Mihaly, Vasile Goldis, Aurel Vlad, Alexandru Vaida-Voevod, Ștefan Cicio-Pop, A. Lazăr și șase ai Partidului Social Democrat - Ioan Flueraș, Basil Surdu, Iosif Renoiu, Tiron Albani, Enea Grapini, Iosif Jumanca. El a avut sediul la Arad și a devenit organul central al luptei românilor pentru unire.

Ulterior, el a luat denumirea de Marele Sfat al Națiunii din Transilvania și Ungaria. La 9/22 noiembrie 1918, Consiliul Național Român Central a anunțat guvernul de la Budapesta că a preluat puterea deplină în Transilvania. Între 13-15 noiembrie 1918 au avut loc, la Arad, tratative între reprezentanții Consiliului Național și cei ai guvernului Tisza. Ele au eșuat însă datorită poziției reticente a delegației conduse de Károlyi. Trecându-se la preluarea puterii administrative și politice locale în Transilvania, s-a hotărât să se supună aprobării populare documentele unității naționale în cadrul unei mari adunări, la Alba-Iulia.

Adunarea națională de la Alba-Iulia a avut loc la 18 noiembrie/1 decembrie 1918. Ea a reunit peste 1228 delegați aleși și peste 100000 oameni veniți din toate colțurile Transilvaniei pentru a consfinți, în mod liber de orice constrângere, hotărârea de unire cu patria-mamă. Adunarea a fost deschisă de Gheorghe Pop de Basesti. Într-o atmosferă de puternic entuziasm popular, prin glasul lui Vasile Goldis, Marea Adunare Națională a proclamat unirea "acelor români și a tuturor teritoriilor locuite de dânsii cu România". Rezoluția Unirii prevedea înfaptuirea unui regim democratic în România. A doua zi s-au ales organele provizorii ale puterii de stat, și anume, Marele Sfat Național care a jucat rol de for legislativ, condus de Gheorghe Pop de Basesti, și Consiliul Dirigent, prezidat de Iuliu Maniu și format din 15 membri. Actul de la Alba-Iulia a consfințit pe vecie, prin votul maselor, înfaptuirea Marii Uniri.

Unirea a fost salutată și recunoscută de naționalitățile din Transilvania. La 8 ianuarie 1919, Comitetul Central Sasesc a recunoscut, la Medias, actul de la 1 decembrie 1918. În același sens, s-au pronunțat reprezentanții populației evreiești (ianuarie 1919), Congresul vâblor la Timișoara (august 1919), Consiliul Național Maghiar de la Târgu Mureș. Poziția cercurilor democratice maghiare fusese exprimată încă de la finele anului 1918. Într-un manifest din 3 noiembrie 1918 se sublinia că: "Fata de națiunile surori nu avem nici o pretenție. S/ noi ne considerăm o națiune reînnoită, o forță acum eliberată pe ru/ne/e monarhiei. Ne trezim usurați la conștiința faptului că nu mai suntem forțați să fim stâlpii asuprii. Să trăim unullanga altul în pace...". Refuzul autorităților maghiare de a recunoaște însă hotărârea de unire a românilor și Consiliul Dirigent, permanentele amenințări proferate de Bela Kun la adresa României reîntregite, ca și atacurile armatei maghiare împotriva românilor din Transilvania, au impus participarea armatei române la campania din 1919. După o ofensivă în Transilvania și pe Tisa, în august 1919, armata română, înfrângând forțele maghiare, a pătruns în Budapesta.